

1. ΘΕΜΑ

Αμετάβατα ρήματα

2. ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

αναπαύομαι, αναπνέω, γελώ, γίνομαι, δακρύζω, διψάω, δουλεύω, είμαι, εργάζομαι, έρχομαι, κάθομαι, κοιμάμαι, λάμπω, μένω, ντύνομαι, ξεκουράζομαι, πεινάω, πλένομαι, πρέπει, πρόκειται, σηκώνομαι, τρέχω

3. ΕΠΙΠΕΔΟ-ΒΑΘΜΟΣ ΔΥΣΚΟΛΙΑΣ

3 ΕΚΠΑ

4. ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΗ ΓΝΩΣΗ

Ρήματα (γενικά)

Πτώσεις (ουσιαστικών)

Αντωνυμίες

5. ΠΙΘΑΝΑ ΛΑΘΗ

Λανθασμένη σύνταξη αμετάβατων ρημάτων με αντικείμενο.

6. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Αμετάβατα είναι τα ρήματα τα οποία δε συνδυάζονται με αντικείμενο. Αμετάβατα ρήματα είναι:

α) Τα ρήματα που είναι στην ενεργητική φωνή και δηλώνουν ενέργεια η οποία δε μεταβαίνει σε κάτι άλλο:

Το παιδί χαμογελάει.

Άλλα ρήματα αυτού του τύπου είναι: *αναπνέω, απεργώ, δακρύζω, εφημερεύω, μένω, ροχαλίζω, τρέχω, χαμογελώ, χορεύω* κτλ.

β) Τα ρήματα που είναι στην ενεργητική φωνή και δηλώνουν μια κατάσταση:

Τα ποτήρια λάμπουν.

Το μωρό πεινάει.

Άλλα ρήματα αυτού του τύπου είναι: *διψάω, ιδρώνω, πεθαίνω, πονάω* κτλ.

γ) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και δηλώνουν ενέργεια:

Ο πατέρας μου σηκώνεται νωρίς το πρωί.

Άλλα ρήματα αυτού του τύπου είναι: *εργάζομαι, έρχομαι, ετοιμάζομαι, ξεκουράζομαι* κτλ.

δ) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και δηλώνουν μια κατάσταση:

Το βράδυ συνήθως κάθεται στο μπαλκόνι του σπιτιού του.

Ο πατέρας αναπαύεται.

Άλλα τέτοια ρήματα είναι: *κοιμάμαι, λιάζομαι, λυπάμαι, φοβάμαι.*

ε) Τα ρήματα που είναι στην παθητική φωνή και παράγονται από ενεργητικά μεταβατικά ρήματα:

Το διαμέρισμα βιάστηκε από τους μαστόρους.

στ) Τα ρήματα που έχουν αυτοπαθητική σημασία και τα οποία παράγονται από ενεργητικά μεταβατικά ρήματα:

Ο Γιάννης ξυρίζεται.

Άλλα τέτοια ρήματα είναι *βάφομαι* (<βάφω), *ντύνομαι* (<ντύνω), *πλένομαι* (<πλένω), *χτενίζομαι* (<χτενίζω) κτλ.

ζ) Τα ρήματα που έχουν και τον αμετάβατο και το μεταβατικό τύπο, αλλά με διαφορετική σημασία:

Ο Γιώργος πονάει. (αλλά: Ο Γιώργος σε πονάει.)

Άλλα τέτοια ρήματα είναι *γελώ* – *γελώ κάποιον*, *γαλίζω* – *γαλίζω κάτι*, *δουλεύω* – *δουλεύω κάποιον* κτλ.

η) Επίσης, αμετάβατα είναι και τα συνδετικά ρήματα (που συνδυάζονται με μια ονοματική ή επιθετική φράση που λειτουργεί ως κατηγορούμενο), όπως το *είμαι*, *γίνομαι* κτλ.

Ο Κώστας είναι ο διευθυντής μας.

Ο Βασίλης έγινε πολύ σοβαρός.

θ) Υπάρχουν και τα απρόσωπα αμετάβατα ρήματα, όπως *μπορεί*, *πρέπει*, *πρόκειται*, *φαίνεται* κτλ., τα οποία απαιτούν ως συμπλήρωμα μια πρόταση:

Πρέπει να τον δω.

Τι πρόκειται να συμβεί;

Φαίνεται ότι δεν είναι καλά.

7. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Στόχος μας είναι να καταλάβουν οι μαθητές ότι τα αμετάβατα ρήματα δεν παίρνουν συμπλήρωμα (αντικείμενο). Ένας απλός τρόπος θα ήταν να δίνει ο διδάσκων απλές φράσεις με αμετάβατα και μεταβατικά ρήματα και να ζητά από τους μαθητές να βρουν το αντικείμενο των ρημάτων ρωτώντας με τα «τι;», «ποιανού, ποιανής;». Έτσι, θα αντιληφθούν ότι υπάρχουν και ρήματα που δεν παίρνουν αντικείμενο.

8. ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΣΥΝΑΦΗ ΘΕΜΑΤΑ

ΓΓ22: Μεταβατικά ρήματα

ΓΓ23: Εναλλαγή μεταβατικής-αμετάβατης σύνταξης

9. ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γλωσσικές Ασκήσεις: 406-407.